

Hanc introgressi petierunt limina templi,
In quo stulta deos consuevit ponere falsos
Gens pagana suos, perverso more colendos.
Mox sed ut intravit sancta cum Prole Maria,
Omnia falsorum pariter simulacra deorum
In terram subito ceciderunt denique prona,
Jam cognoscentes Regem venisse perennem,
Atque Deum verum magna virtute decorum.

Nunc est impletum fuerat quod cārmine dictum.
Olim percerte modulantis tale prophetæ:
Ecce, super levem Dominus veniet cito nubem
Præ cuius sancta facie decet omnia nempe
Ægypti subito conquassari simulacra.
Hæc Afrodisio postquam fuerant recitata,
Urbis namque duçi prædictæ valde potenti,
Illuc cum sociis festinat pergere multis.
Quod cum pontifices templi sensere profani,
Sperabant illum variis mox perdere pœnis
Hos qui damna diis fecerunt talia stultis.
Ipse sed, in terra cernens simulacra decora
Obtutu prono passim volitare minuta,
Lumine cœlestis raptim succensus amoris
Et fidei sacræ, mutato denique corde,
Substitit, atque suis gaudens dicebat amicis.
Ecce patenter adest Dominus super omnia pollens,
Quem fortasse dii, tacito cum murmure, nostri
Jure Deum verum contestantur fore solum.
Restat ut ipsorum prostrati more deorum,
Devota Regem veneremur mente perennem,
Quæ fecit regi memorantes jam Pharaoni,
Qui sua plus justo sprexit mandamina sacra,
Ne nosmet foveam mortis detrudat in atram.

Dixerat, atque solo prostratus corpore toto,
Volvitur ante pedes sanctæ rogitando Mariæ,
97 Gratiolam Pueri constanter voce fideli,
Quem mater gremio gaudens portavit amico.
O laudanda tuæ virtutis gloria, Christe,
O miranda sacræ semper mutatio dextræ!
Qui nutu tacito potis es disponere cuncta.

A Quis volet ergo tuæ pietatis munera magnæ?
Unice nate Dei, summo similis Genitori,
Mirari digne, merita vel dicere laude?
Qui nostri causa fecisti tanta stupenda,
Tu, sine principio natus de Patre superno,
Per præcepta Patris complesti viscera matris,
Ex hac corpoream sument sub tempore formam.
Quique vales propria mundum conducere palma,
Panniculis stringi non raris haud respuisti,
Et, qui stellato resides solio super æthra,
Parvo præsepi contractus, procubuisti,
Et, qui multigenis imponis nomina stellis,
Ac pluviae guttas, pelagi quoque solus arenas
Rite potes numero per te comprehendere certo,
Ut fragiles pueri, patienter conticuisti,
B Tempore, virgineas quo suxisti pie mammas.
Insuper Herodem, nulla formidine regem,
Sed sola certe fugisti pro pietate,
Quo carnis veram demonstrares pie formam.
Et mox absque mora, fecisti saxea corda
Nam paganorum mollescere non domitorum,
Et sentire tuum solidum per tempora regnum,
Quo te divinis moniti scirent fore signis:
Ipsam, qui solo fecisti sæcula verbo,
Et quem cunctorum cecinerunt carmina vatum.
Hinc Genitori tuo maneat per sæcula cuncta
Gloria, de cunctis et laus æterna creatis,
Qui tibi dilecto nescivit parcere nato,
Et tibi, Christe, decus perpes, victoria, virtus,
Sanguine qui mundum fuso redimis periturum,
C **98** Flamine cum sacro, sæcli per tempora cuncta,
Gratia cœlestis per quem conceditur omnis.
Qualia retribuam Factori munera nunc jam?
Pro cunctis digne mihimet quæ reddidit ipse,
Qui pius indignam solita pietate famellam:
Me, licet exiles, fecit persolvere grates,
His super angelicæ cœlorum, posco, catervæ.
Collaudare Deum non cessent sedulo verum.

ARGUMENTUM IN HISTORIAM ASCENSIONIS DOMINI.

Posteaquam, ut apud evangelistas et apud Lucam in Actibus apostolorum est, Salvator mundi, Christus Jesus, omnia per miracula, et passionem, et mortem suam amarissimam, complevisset, quæ de eo cecinissent sacri vates; a morte resurgens, plurimis diebus visus est inter discipulos docens, tandem ad Patrem vocatus, convocatis discipulis, lætissime in cœlos Patris imperio ascendit, comitante eum universo cœtu sanctorum Patrum et angelorum choro. Inter quos David citharam ante ingredientem, et triumphantem in cœlis Salvatorem pulsabat.

HISTORIA ASCENSIONIS DOMINI.

Hanc narrationem Joannes episcopus e Græco in Latinum transtulit.

Postquam corporeo Christus velamine tectus
Temporis implevit spatium sacri venerandum,

Quod cum terrigenis mansit dignanter hominibus,
Qui solus maculis potuit sine vivere cunctis,

Ut per se modo demonstraret redimendo
Gaudia perpetuæ, quondam male perdita, vitæ,
Postque triumphalem, sanctamque, piam quoque
[mortem,

Quam nostri causa patienter pertulit ergo,
Dum victor magno fregit luctamine tela

99 Humani generis sævissima fortiter hostis,
Sanguinis et pretium proprii gratis dedit amptum,
Pro nobis animam deponens in cruce charam,

Nec non gloriola surgentis rite peracta
Atque quater denis diei spatii replicatis,
In queis, discipulis apparens sedulo charis,
Esse sua nostram, monstrat, cum morte peremptam,

Nec mortis vinculis se posse tenerier arctis,

Qui solus culpæ fuerat sine sordibus Adæ,

Postremo charis isdem monstratus amicis,

Montis Oliviferi præcelso vertice quidni,

Astans, astrigeram mox ascensurus ad aulam,

Affaturque suos cum tali voce ministros :

Ut Pater in mundum me promisit sibi charum,

Sic ego mitto meos dilectos vosmet amicos.

At vos, in gentes citius cunctas abeuntes,

Illas perpetuæ vitæ mandata docete,

Credentes sacra purgantes ocius unda,

In Patris, et Nati, pariter quoque Flaminis almi,

Nomine, quo veteris deponant crimina sordis.

Et virtute mea varios depellite morbos,

Nec non imperio prædones cogite vestro

Sævos, obsessum linquant ut pectoris antrum,

Illis prædulcem servantes mentis amorem,

Lædere vos odiis qui tentant semper amaris.

Ex hoc percerte possunt prænoscere cunctæ

Gentes, discipulos vos esse satis mihi charos,

Si colitis vestros parvis animis inimicos.

Finetenus memores persistite scilicet omnes,

Quæ vestri causa passus fuerim sine causa

Nonne meam faciem cherubin non cernere talem

Possunt in regno, qualis nitet ergo, paterno?

Judæi spurcis hanc sed sprevere salivis,

Maxillisque meis alapas tribuere malignas,

Atque manus clavis ligno fixere cruentis

100 De limo pulchrum queis plasmavi protopla-

Cum quibus et cælos extendi denique celsos. [stum,

Nam, si respicio terram, pavilat tremefacta,

Nec mis terroris potis est inferre potētis.

Et præcedentes acriter caput atque moventes,

Me male Judæi deridebant scelerosi.

Hæc cum damnandis paterer patienter ab illis,

Ipsos vindicta volui non perdere justa,

Sed, crucis in ligno mortem gratis patiendo,

Oravi Patrem clementius omnipotentem,

Illis continuo dimittere crimina tanta,

Suadens exemplo tali, quæ sunt facienda,

Ut mea cælestis fieret doctrina fidelis,

Et ne quis fictis auderet dicere verbis,

Ecce, quod ipse pati respuit, nos ferre suasit,

Et, quod non fecit, faciendos nos fore dixit :

Sponte prior mortis subii discrimina tristis,

Ceu pastor verus, cordis bonitate fidelis,

A Pro propriis animam ponens ovibus pie charam.

Nec non complevi multum pietate fideli,

Omnia, quæ vates de me dixere priores,

Ac nunc ascendo, cinctus virtute paterna,

Ad Patrem victor summum, super æthra locatum.

Sed, non turbari cordis, rogitabo, fidelis

Vestri secretum, quia non vos forte relinquam,

Ceu desolatos in mundo namque pupillos,

Sacri gratiolam vobis sed Flaminis almam,

Emittam citius, quæ vos verum docet intus,

Insuper ipse dies vobiscum scilicet omnes

Finetenus maneo, mundi per tempora cuncta.

Hæc ubi dicta dedit, conversus denique dixit

Ad matrem propriam mansueta voce, Mariam :

Nec contristeris, rogito, virguncula casta,

B Cum me præcelso videas ascendere cælos,

Te quia præclaram mundi non linquo lucernam,

101 Atque meum sanctum migrans non desero

Nec incorruptam vitæ dimitto coronam, [templum,

Inveni solam præ cunctis te quia castam,

Condignamque, meum corpus generasse sacratum

Certe, de mundo cum te discedere mando,

Ad te cœlicolas non solum mitto catervas,

Ipse sed adveniens animam sumam benedictam,

Multum sole quidem rutilanti splendidiorem,

Nec non, angelicis deductam suaviter hymnis,

Ocyus astrigeram ponam veneranter in aulam,

At nunc, Joannem tecum remanere fidelem,

Imperô, qui gemmis fulget bene virginitatis,

Ut tua vita magis præfulgeat inclyta, castis

C Sæpius obsequiis circumdata virginitatis.

Illicet angelicus dicentem talia, cœtus

Ipsam dulcisonis laudans circumdedit hymnis,

Et mox contegitur subito cum nube serena.

Conveniunt illic veterum cunei quoque vatam,

Inter quos medius David, rex psallere doctus,

Cantans in citharis, hortatur talibus orsis,

Natum cælestis solium petisse Parentis,

Exaltare super cælos, fortis Deus, altos,

Atque super totam mundi tua gloria terram.

Scilicet angelicis suadens ait ista catervis,

Exaltate Deum modulato carmine nostrum,

Orantes in monte suo crebra prece sancto,

Iste Deus Dominus noster, constat quia sanctus.

D Et Christus Jesus, vultu ridente reversus,

Discipulis iterum verbis dicebat amicis :

Pax vobis, fratres, semper mihi rite fideles,

Velle meum qui fecistis, nec non facietis,

Ecce meam stabilem vobis do denique pacem,

Ac vobis ipsam pacem dimitto perennem.

Hæc ait, et citius, propria virtute levatus,

Ascendit, diri victor super æthera lethi,

102 Obsequio nubis circumseptus rutilantis.

Quem sursum fixis cum respexisset ocellis.

Plebs doctrix fidei, claustris cœli patefactis,

Pergentem sursum, cunctis famulantibus astris,

Mox duo nempe viri, stellato cardine lapsi,

Asiterant illis, induti vestibibus albis,

Qui satis angelicis dixerunt talia verbis :

Dicite, posco, viri, cur suspicitis Galilæi,
Vultibus attonitis stantes, oculisque supinis?
Ille certe Jesus, vobis mirantibus, unus
Assumptus, cœlos qui transcendit super altos,
Ilac veniet Judex forma qua pergit ad æthra.

Hunc David Christum cernens super æthra leva-
Commovit citharam, divina laude repletam, [tum,
Ilac et lætitia cantavit congrue magna:
Ascendit Deus in jubilo magnus super astra,
Scandit inque tubæ Dominus clangore sacratæ

Post hæc intonuit solio vox Patris ab alto,
Dicens ad proprium divino famine Natum:
Tu meus es charus percerte Filius unus,
Semper jure mihi qui multum complacuisti.
Tu sine principio, Verbum Patris quoque verum,

A Et mea de cœlo solus Sapiëntia vera.
At nunc in dextra victor requiesce paterna
Gaudens, usque tuos ponam cunctos inimicos
Sanctorum per sæcla pedum tibi rite scabellum.

Postquam naturam, jam de busto redivivam,
Humanam, solio Christus Patris intulit alto,
Omnes angelicæ sub missa voce catervæ
Laudabant ipsum, qui, regnaturus in ævum,
Mortem devicit moriens, mundumque redemit,
Ut regnare suos facerët per sæcula servos.

Ilac quicumque legat, miserenti pectore dicat:
Rex pie, Hrosvitæ parcens miserere misellæ,
Et fac divinis persistere cœlitus odiis
Hanc, quæ laudando cecinit tua facta stupenda,

EOI ARGUMENTUM IN GANGOLFUM.

Gangolfus, ex nobili Burgundiorum regum familia et sanguine natus, et in religione Christiana initiatus, a paupere quodam rustico hortulano, cum fonte amœnissimo, emerat, cujus amœnitatem Hrosvitha pulcherrime describit. In hunc hortulum, orationis et relaxationis animi gratia, dum ab armis et republica vacaret, solitus erat concedere, quam rem familiares sui vehementer oderant. Factum igitur est, ut fons exaruisset, quem ille, baculo in terram fixo, rursus largissima vena restituit, ita ut illius unda omnium morborum pestes, haurientium et lavantium fugaret. Tandem, uxorem ducens, quæ incontinens et impudica fuerat, in amoreque satellitum suorum effrena libidine debacchata; quod cum sancto viro, Gangolfo, compertum fuisset, illam de incontinentia corripuit, illa per satellites insidias Gangolfo struxit, et ab illis interfectus, sepultus in loco, qui Nil terra dicitur, miraculis clarens. Quod cum relatum ad Ganeam, uxorem suam, fuisset, fidem miraculis ejus derogat, miraculaque non secus, ut ventris sui crepitem, existimat. Quamobrem in pœnæ perfidiam venter illi, quoad viveret, perpetuo crepabat.

PRÆFATIO IN GANGOLFUM.

O pie Lucisator, mundi rerumque Parator,
Qui cœlum pingis sideribus variis,
Solus et astrigera regnans dominaris in aula
Lumine cuncta tenens, imperioque regens,
Tu, qui per proprium fecisti sæcula Natum,
Et rerum trinam ex nihilo machinam,
Quique protoplasto, de terra rite creato,
Oris divini nectare nempe tui
Sensus vitalem sufflasti forte liquorem,

B Ut fixum digiti fiat opus proprii,
Tu dignare tuæ perfundere corda famellæ,
Hrosvithæ, rorentis pie gratiolæ,
104 Carmine quo compto valcam pia pangere facta
Sancti Gangolfi, martyris egregii,
Et laudare tuum semper nomen benedictum,
Qui post bella tuis grata dabis famulis
Præmia, perspicuæ tenui pro vulnere vitæ,
Mandans in regno vivere lucifluo.

PASSIO SANCTI GANGOLFI MARTYRIS

Tempore quo regni gessit Pippinus Eoi
Francorum scepra regia pro populo,
Jureque magnifico rexit Burgundia regna,
Subjectos frenis rite domando suis,
Famosus juvenis nutritur partibus illis,
Armis prævalidus, corpore conspicuus,
Nomine Gangolfus, morum probitate venustus,
Omnibus hic charus exstitit et placidus.
Il'um nempe ferunt ortum de germine regum,
Regalemque suis moribus egregiis.
Ipsius e matris gremio spes pendet in illo,
Qui verbo cuncta condidit ex nihilo,

C Germinis et tanti sese non credit honori,
Sed transit meritis stemma sui generis.
Incluta nam genitrix, tali fetu pie felix,
In mundi lucem fudit ut hanc sobolem,
Ocius abluitur vetulis baptismate culpis,
Quas protoplastes obtinere patres,
Chrismatis unguento scripto sibi fronteque signo,
Ascitur natis Ecclesiæ nitidis,
Pascitur et plenæ fidei mox dogmate trinæ,
Dum vagit cuna corpore lacteolo.
Lac quotiens suxit, totiens fidei sacra sumpsit,
Suspensus matris uberibus geminis.